

PANEMUNĖS
PILIS

EDUKACINIAI UŽSIĖMIMAI

pagrindiniam ugdymui
(5–8 klasių mokiniams)

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS PANEMUNĖS PILIES

MUZIEJUS-GALERIJA

Edukaciniai užsiėmimai
pagrindiniam ugdymui
(5-8 klasių mokiniams)

MUZIEJUS-GALERIJA

Kas yra VDA Panemunės pilies muziejus-galerija?

Muziejus-galerija – tai senovė ir šiuolaikybė: pilies ekspozicijos, pasakojančios pilies istoriją ir VDA šiuolaikinio meno parodos.

Manoma, kad Panemunės pilies teritorijoje prieš daugiau nei 700 metų galėjo būti didžiojo Lietuvos kunigaikščio Vytenio dvaras. XV a. viduryje Panemunė atiteko garsiems Lietuvos didikams Bilevičiams, kurių rankose išbuvo iki XVI a. pabaigos. 1597 m. Panemunę įsigijęs vengrų kilmės pirklys Janušas Eperješas čia pastatydino didingą renesanso stiliaus mūrinę pilį, kuri, po daugiau kaip pusantro šimto metų, naujų šeiminkų – Gelgaudų – iniciatyva, buvo iš esmės pertvarkyta, jai suteikta klasicizmo elementų.

Šiandien Panemunės pilis – geriausiai išlikusi renesansinė rezidencinė pilis Lietuvoje, kuri atskleidžia turtingus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos ir kultūros sluoksnius. Ji išsiskiria savo efektingu dydžiu ir išlikusia Kunigaikštystės laikus menančia sienų tapyba, kurios fragmentai liudija apie klasicizmo, ampyro ir bydermejerio stilių puošybės madas. Kita ypatinga vertė yra skirtingas epochas atspindintys stiliai: renesansas, barokas ir klasicizmas.

Tokia įvairovė ir nuolat keičiamos Vilniaus dailės akademijos ekspozicijos nepalieka abejingų nei mažų, nei didelių: Panemunės pilies archeologijos radiniai, klasicistinė sienų tapyba, Žemaitijos seniūnijos, dar vadintos kunigaikštyste, valdytojo, Žemaičių seniūno, reprezentaciniai apartamentai, pilies virtuvės ekspozicija, apžvalgos bokštas ir parkas atskleidžia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų pasaulį ir kviečia lankytojus leisti į unikalią kelionę laiku.

Kaip pasirengti išvykai į muziejų-galeriją?

Iš anksto užsiregistruokite į jus sudominusį edukacinį užsiėmimą tel. +370 447 41729, 0 689 93185 arba el. p. info@panemunespilis.lt, kad galėtume suderinti jūsų apsilankymo laiką. Atkreipkite dėmesį, kad užsiėmimo dalyvių skaičius ribotas – į vieną grupę priimame nuo 12 iki 25 asmenų. Jei planuoja atvykti daugiau žmonių, suskirstykite juos į grupes ir užsisakykite edukacinius užsiėmimus vieną po kito.

Laukiame Jūsų
istorinėje Žemaitijos kunigaikštystės
valdytojo rezidencijoje!

Pažintis su Panemunės pilimi:
tapkite tyrinėtojais!

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: GIDO PASAKOJIMAS,
KOMANDINIS UŽDUOČIŲ
ATLIKIMAS, DISKUSIJA

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMA
VISA EKSPONICIJA

Šią apžvalginę edukacinę ekskursiją rekomenduojame mokinių grupėms, į Panemunės pilį atvykusioms pirmą kartą.

Pirmoje edukacijos dalyje sužinosite, kokių sąsajų su Panemune turėjo Lietuvos didysis kunigaikštis Vytenis, kas ir kada pastatė šią pilį, kuo pilies gyventojai užsiėmė, ką valgė, kas ir kur jiems gamino maistą. Ekskursiją tęsite restauruotose salėse, kur galėsite pamatyti, kaip atrodė didikų gyvenamosios ir svečių priėmimui skirtos patalpos. Vaikščiodami po ekspozicijos erdves, susipažinsite su archeologiniais radiniais, išgirsite, ką gali papasakoti keramikos šukės, stiklo kamščiai, senovinė šakutė ar sidabriniai papuošalai. Pilies parke apžiūrėsite seniausius medžius, kaskadinius tvenkinius, buvusį saleziečių vienuolyną bei laidojimo koplyčią.

Antroje edukacijos dalyje atliksite praktines komandines užduotis: tapsite tyrinėtojais.

Reikšminiai žodžiai: Vytenis, reprezentaciniai apartamentai, archeologiniai radiniai, saleziečių vienuolynas, koplytėlė, senovinė virtuvė

Pilies lobio ieškojimas

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: GIDO PASAKOJIMAS,
ORIENTACINIS ŽAIDIMAS,
KOMANDINIS UŽDUOČIŲ
ATLIKIMAS, DISKUSIJA

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMA
VISA EKSPOZICIJA IR PARKAS

KULTŪROS
PASAS

Panemunės pilies istorija – lengvai, įtraukiančiai ir įdomiai!

Pirmoje edukacinio užsiėmimo dalyje vyksta apžvalginė ekskursija po pilies kompleksą, kurios metu sužinosite apie Lietuvos didįjį kunigaikštį Vytenį ir jo dvarą, susipažinsite su šios pilies istorija, apžiūrėsite lankomas pilies erdves (senovinę virtuvę, buvusius gyvenamuosius apartamentus, bokštą, karcerį), archeologinius radinius. Ekskursija tęsiama pilies kieme ir parke.

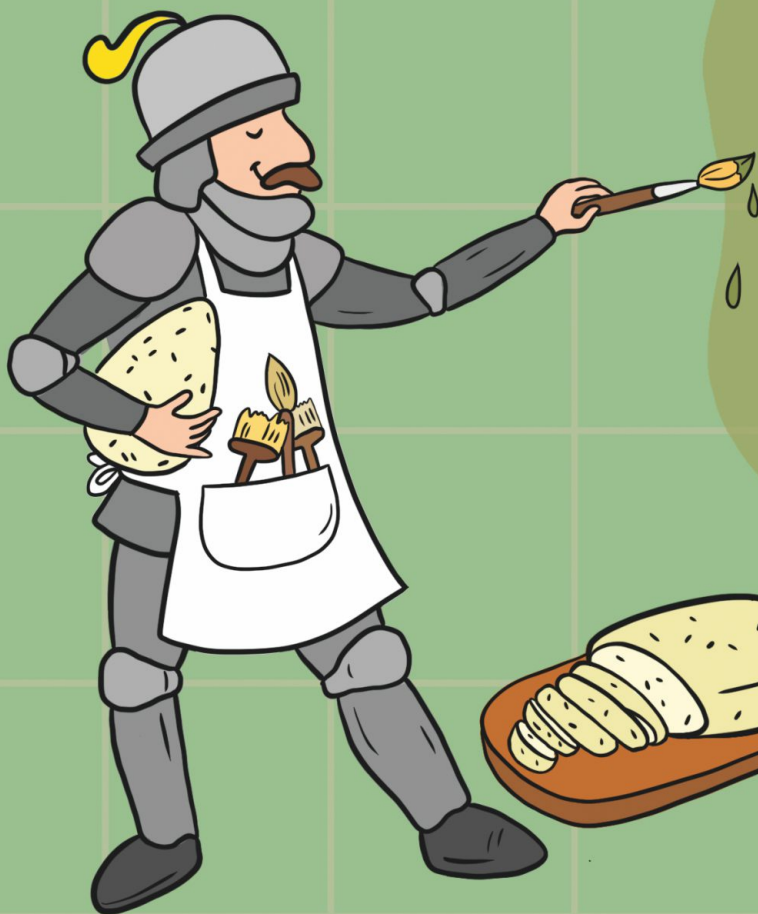
Antroje užsiėmimo dalyje, gavę nuorodas, pasinersite į paslaptinę lobio ieškojimą ne tik pilyje, bet ir pilies parke, atlikdami komandines užduotis, priimdami sprendimus, patirdami atradimo džiaugsmą.

Reikšminiai žodžiai: Vytenis, legenda, archeologiniai radiniai, senovinė virtuvė, nuoroda, kodas, lobių skrynia

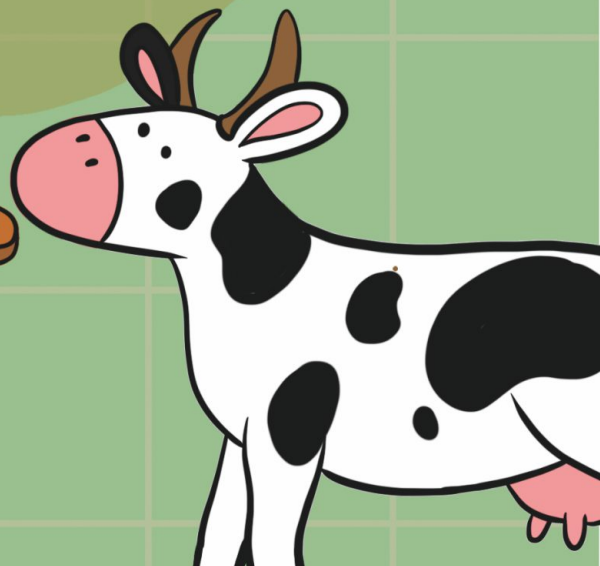
Restauravimo magija: sienų tapyba varške!

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,
MENINĖ VEIKLA, GRUPINIS DARBAS,
DISKUSIJA)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS: APARTAMENTAI,
VIRTUVĖ, EDUKACIJŲ SALĖ

Šiandien namuose sienos paprastai dažomos viena spalva arba tapetuojamos, todėl neretai sunku suprasti, kaip sienos buvo dekoruojamos prieš kelis šimtmečius, kokius dažus anuomet naudojo dekoratoriai. Panemunės pilyje vidaus apdailos darbams buvo naudojami kazeininiai dažai. Kazeino terminas kilo iš lotyniško žodžio *caseus*, reiškiančio sūrį.

Šioje edukacijoje, pasitelkiant interaktyvias priemones, pasakojama Panemunės pilies sienų tapybos istorija (ekskursija po reprezentacinius apartamentus), po jos jaunieji restauratoriai edukacijų salėje patys pajunta restauravimo magiją: iš varškės gamina kazeininius dažus, juos maišo su spalvotais pigmentais, paskui grupėse diskutuoja, kokį restauravimo būdą pasirinkti pateiktam iš dalies išlikusiam ornamento fragmentui: ar tik konservuoti, ar restauruoti, o gal atkurti trūkstamas vietas. Pasirinktą būdą įgyvendina.

Po praktinės edukacinio užsiėmimo dalies vyksta rezultatų aptarimas.

Reikšminiai žodžiai: restauracija, profesija, paveldas, reprezentaciniai apartamentai, sienų tapyba, kazeininiai dažai, pigmentas, atsakomybė, sprendimo priėmimas.

Puikysis virėjas

TRUKMĖ: 80–90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,
KŪRYBINIŲ UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS:
APARTAMENTAI, ISTORINĖ
VIRTUVĖ, VALGOMASIS,
KREDENSAS

Panemunės pilyje atkurta istorinė XVIII a. pabaigos virtuvė kviečia susipažinti su tuometiniu gyvenimu per kulinarinę kultūrą.

Pirmoje edukacinio užsiėmimo dalyje apžiūrėsite ne tik virtuvę, bet ir tuo metu įrengtą vieną iš pirmųjų šalyje valgomųjų, patalpą indams saugoti (vad. kredensą) ir archeologinius radinius. Susipažinsite su XVIII a. maisto ruošimo ir jo pateikimo tradicijomis ir iš kokių šaltinių buvo galima pasisemti idėjų. Sužinosite, ar Abiejų Tautų Respublikoje jau buvo galima rasti kulinarinių knygų ir kokios šalies gastrominė kultūra tuo metu darė itin didelę įtaką mūsų krašto mitybos įpročiams.

Antroje užsiėmimo dalyje, remdamiesi įgytomis žiniomis, atliksite praktinę kūrybinę užduotį – dengsite stalą pagal prancūzišką paprotį.

Reikšminiai žodžiai: dvarų virtuvė, prancūziška virtuvė, valgomasis, kredensas, stalo kultūra, archeologiniai radiniai.

Pilies muzikos garsai

TRUKMĖ: 80–90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,
KŪRYBINIŲ UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS,
MUZIKAVIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS:
APARTAMENTAI, ISTORINĖ VIRTUVĖ,
POKYLIŲ SALĖ

Muzikai Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, laikantis Vakarų Europos pasaulyje įsigalėjusių kultūrinių tradicijų, nuo seno buvo skiriamas didžiulis dėmesys. Iš pradžių labiausiai puoselėta Lietuvos didžiojo kunigaikščio dvare, vėliau profesionalioji muzika koncentravosi didikų dvaruose. Menes puošdavo prabangūs muzikos instrumentai, o jų skleidžiami garsai buvo neatsiejama didikų švenčių, bendravimo dalimi. Dvarininkų išlaikomi orkestrai profesionalumu ir repertuaru prilygo Vakarų Europos dvarų orkestrams. Didžiulis dėmesys buvo skiriamas muzikiniam išsilavinimui.

Edukacija „Pilies muzikos garsai“ jus supažindins su Panemunės pilimi, jos istorija. Apžiūrėsite Žemaičių generalinio seniūno Antano Gelgaudo namus: jo reprezentacinius apartamentus, tarnams skirtas patalpas bei archeologinius radinius.

Antroje edukacijos dalyje pilies damos pristatys senosios muzikos instrumentus (klavesiną, gotikinę arfą, išilginę fleitą, rylą ir kt.) ir čia pat pamokys jais muzikuoti. Jūsų atmintyje dar ilgai išliks patirtas kūrybinis džiaugsmas, o jūs patys įgyvendinsite galbūt seniai puoselėtą viltį – nors akimirksniai tapti muzikantu.

Reikšminiai žodžiai: diduomenė, muzika, klavesinas, arfa, fleita, ryla, muzikanto profesija.

Kontušo juostos mazgytuvės

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,
KŪRYBINIŲ UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS,
JUOSTOS RIŠIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS: APARTAMENTAI,
ISTORINĖ VIRTUVĖ, POKYLIŲ SALĖ

KULTŪROS
PASAS

Kultūrinės edukacijos užsiėmimas „Kontušo juostos mazgytuvės“ kviečia mokinius atvykti į Panemunės pilį, kuri tiesiogiai susijusi su bajorų luomu, nes priklausė bajorams Eperješams ir Gelgaudams. Ekskursijos metu dalyviams pristatomas reprezentacinis bajoro apartamentas bei jo valgomasis, kur be kontušo juostų, vainikuojančių bajoro aprangą, negalėjo vykti joks suėjimas. XVII ir XVIII a. ATR buvo plačiai paplitusi apranga, kurią sudarė žiponu vadinamas apatinis ilgas drabužis ir iškilmingas viršutinis kaftanas (kontušas) skeltomis rankovėmis, suveržiamas plačia šilko juosta, perlenkta į keturias dalis, kuri du ar tris kartus apjuosiama aplink juosmenį. Ši juosta didikui buvo itin svarbus elementas, nes patvirtino jo savininko turtingumą. Laikui bėgant, šis drabužis tapo tautinės aprangos ir patriotinių tradicijų sinonimu, socialinio statuso rodikliu, nepakeičiamu aprangos elementu.

Susipažinę su kontušo juostomis, jų meninės raiškos simboliais, dalyviai kuria savo raštą, panaudojant patikusį simbolį. Edukacijos kulminacija – mokymasis apjuosti kontušo juostas ir surišti ypatingą mazgą. Tam naudojamos tikros natūralaus dydžio kontušo juostos.

Reikšminiai žodžiai: legenda, Abiejų Tautų Respublika, bajorų luomas, bajoro apranga, kontušo juosta.

Pasirašyk kaip bajoras!

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,
KŪRYBINIŲ UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS:
APARTAMENTAI, ISTORINĖ
VIRTUVĖ, POKYLIŲ SALĖ

KULTŪROS
PASAS

Užsiėmimas prasideda trumpa ekskursija, kurios metu mokiniai susipažįsta su pilies istorija, pasakojama apie raštininko darbą, tapatybės žymėjimą bei antspaudų paskirtį ir reikšmę senovėje.

Antroje dalyje vyksta praktinės dirbtuvės – mokiniai kuria simbolinį savo ženklą ir gamina suvenyrą, kurį pažymi pasirinktų formų antspaudu. Edukacijos dalyviai įgyja pradinį supratimą apie Lietuvos bajorijos kultūrą, Panemunės pilies istorinį kontekstą bei bajorų simbolikos – herbų ir vaško antspaudų – reikšmę.

Per aktyvią ir kūrybišką veiklą vaikai ne tik įtvirtina žinias apie praeitį, bet ir formuoja asmeninį ryšį su kultūriniu paveldu.

Reikšminiai žodžiai: legenda, bajorų luomas, raštininkas, tapatybė, antspaudas, dvarų kultūra.

Dvaro vaistinėlės paslaptys

TRUKMĖ: 60–70 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS

UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,
PAŽINTINĖ IR PRAKTINĖ VEIKLA)

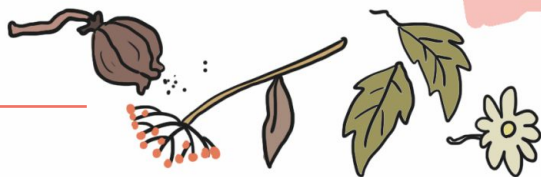
UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS:

APARTAMENTAS, VIRTUVĖ,
EDUKACIJŲ SALĖ

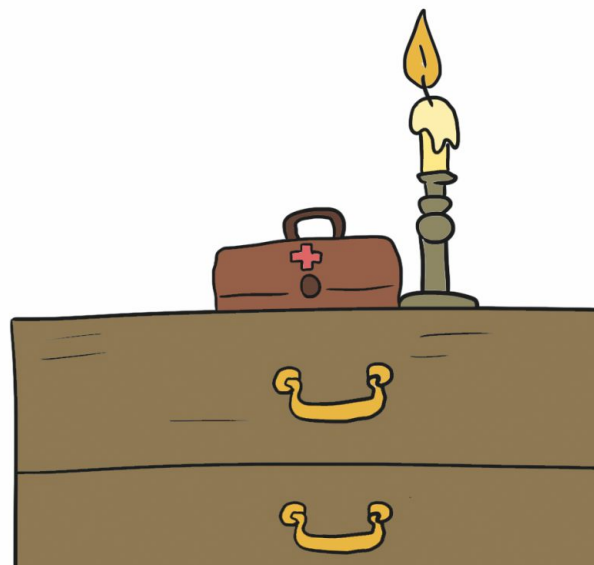
KULTŪROS
PASAS

Ši edukacija kviečia į gyvą pažintį su senąja medicina ir pilies gyvenimu per pojūčius, praskleidžiant senovės žolininkystės paslapčių šydą!

Ar žinote, kaip senovėje gydėsi bajorai? Edukacinės programos metu sužinosite, kaip buvo rūpinamasi sveikata prieš šimtus metų – kokius augalus naudojo, kaip gamino tepalus, kodėl tikėjo stebuklingais akmenimis. Programoje derinamos pažintinės ir praktinės veiklos – nuo žolelių uostymo, lietimo, atpažinimo iki savo simbolinio „vaisto“ – arbatos ir kvapnaus žolelių maišelio gamybos.

Reikšminiai žodžiai: dvarų kultūra, dvarų medicina, visuomeninė veikla, pagalba, gydymas, svetingumas, namų ruoša.

Herbe – auksinės rožės. Prakalbinkim jas!

TRUKMĖ: 80-90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,
KŪRYBINIŲ UŽDUOČIŲ
ATLIKIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS:
APARTAMENTAI, ISTORINĖ
VIRTUVĖ, POKYLIŲ SALĖ

Edukacijos metu vaikai susipažins su pilies istorija, sužinos, ką pasakoja bajorų herbai, ir atras, kokias paslaptis slepia dvaro simboliai. Kūrybinėje dalyje kiekvienas dalyvis, naudodamas modelinę ir gamtines medžiagas (samanas, kerpes, medžio gabaliukus), nulipdys dvaro rožių dekoraciją – asmeninį garbės ir kūrybos ženklą, įkvėptą senųjų bajorų tradicijų.

Veikla ugdo estetinį suvokimą, emocinį jautrumą, stiprina ryšį su gamta ir istorija. Edukacija siekia subalansuotai jungti pažintinę ir praktinę veiklą, kad mokiniai ne tik išgirstų apie istoriją, bet ir ją pajautų per pojūčius, vaizduotę ir kūrybą.

Reikšminiai žodžiai: legenda, bajorų luomas, herbas, dvaro simboliai, puošyba, modelinas, estetika, tradicijos.

Laiškas gėlių kalba

TRUKMĖ: 70-80 MIN.

FORMA: GIDO PASAKOJIMAS,
EKSPOZICIJOS APŽIŪRĖJIMAS,
KŪRYBINĖ IR PRAKTINĖ VEIKLA

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS:

APARTAMENTAS, POKYLIŲ SALĖ,
ISTORINĖ VIRTUVĖ, VALGOMASIS

Ar dažnai rašote laiškus ranka? Ko gero, ne!

Šios edukacijos metu ne tik susipažinsite su Panemunės pilies istorija, jos ekspozicijomis, bet ir išmoksite parašyti laišką artimam žmogui, nenaudojant įprastų raidžių, o pasitelkus į pagalbą gėles. Jos ne tik teikia džiaugsmą, bet ir gali perduoti slaptas žinutes tiems, kas supranta gėlių kalbą. Atvykite į edukaciją ir sužinosite, ką reiškia gėlių spalva, rūšis, kuri gėlė gali iš tiesų nudžiuginti, kuri – supykdyti ar net išduoti, o kurios dėka, pamiršus proto balsą, galima belstis tiesiai į širdį.

Išbandykite gėlių galių piešimo ir dekoravimo priemonėmis!

Reikšminiai žodžiai: slapta žinia, gėlių reikšmės, dekoracija, estetika.

Tvaraus dekoro magija

TRUKMĖ: 90 MIN.

FORMA: INTERAKTYVUS
UŽSIĖMIMAS (GIDO PASAKOJIMAS,
KŪRYBINIŲ UŽDUOČIŲ ATLIKIMAS)

UŽSIĖMIMO METU APLANKOMOS
EKSPOZICIJOS DALYS:
APARTAMENTAI, ISTORINĖ
VIRTUVĖ, POKYLIŲ SALĖ

Pirmoje edukacijos dalyje susipažinsite su Panemunės pilies istorija ir ekspozicijomis.

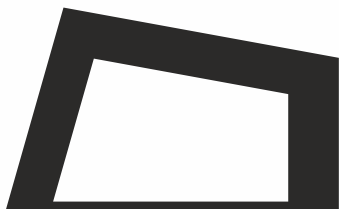
Antroje dalyje aptarsite namų puošybos tendencijas ir praktiškai išbandysite įvairias dekoravimo technikas. Naudojant tekstilę, medį, dažus ar kitas medžiagas, kursite estetiškus ir funkcionalių namų dekorų akcentus.

Edukacija skatina kūrybišką požiūrį į kasdienę aplinką ir antrinių žaliavų panaudojimą.

Reikšminiai žodžiai: legenda, puošyba, dekoras, funkcionalumas, estetika.

PANEMUNĖS
PILIS

www.panemunespilis.lt

